www.munber.org

مەككىدە نازىل بولغان — سۈرە تارىق — 17 ئايەت

سۈرە تارىقنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

نەسەئى جابىر رەزىيەللاھۇئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: كىشىلەرگە ئىمام بولۇپ شام نامىزىنى ئوقۇپ بەرگەندە (نامازغا) سۈرە بەقەرە بىلەن سۈرە نىسانى ئوقۇدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: «ئى مۇئاز! سەن كىشىلەرنى پىتنىگە سالاي دەمسەن؟ (كىشىلەرگە ناماز ئوقۇپ بەرگەندە) تارىق، شەمس دۇھا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش سۈرىلەرنى ئوقۇپ بەرسەڭ بولماسمىدى؟» دېدى.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

وَٱلسَّمَآءِ وَٱلطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا ٱلطَّارِقُ ﴿٢﴾ ٱلنَّجْمُ ٱلثَّاقِبُ ﴿٣﴾ إِن كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا
حَافِظٌ ﴿٤﴾ فَلْيَنظُرِ ٱلْإِنسَٰنُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِن مَّآءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنۢ بَيْنِ ٱلصُّلْبِ وَٱلتَّرَآئِبِ
﴿٧﴾ إِنَّهُۥ عَلَىٰ رَجْعِهِۦ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ تُبْلَى ٱلسَّرَآئِرُ ﴿٩﴾ فَمَا لَهُۥ مِن قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللە نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

ئاسمان بىلەن، تارىق (يەنى كېچىدە ئاشكارا بولغۇچى يۇلتۇز) بىلەن قەسەم قىلىمەن﴿1﴾. تارىقنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسەن؟﴿2﴾. ئۇ يورۇق يۇلتۇزدۇر﴿3﴾. ھەر بىر ئادەم بىلەن (شۇ ئادەمنى) ساقلىغۇچى (پەرىشتە) بار﴿4﴾. ئىنسان نېمىدىن يارىتىلغانلىقىغا قارىسۇن﴿5﴾. ئۇ ئېتىلىپ چىققۇچى مەنىدىن يارىتىلدى﴿6﴾. ئۇ مەنى ئۇمۇرتقا بىلەن قوۋۇرغا سۆڭەكلىرىنىڭ ئارىسىدىن چىقىدۇ﴿7﴾. شەك - شۈبھىسىزكى، اللە ئۇنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە (يەنى تىرىلدۈرۈشكە) قادىردۇر﴿8﴾. سىرلار ئاشكارا قىلىنىدىغان كۈندە (يەنى قىيامەتتە)﴿9﴾. ئۇنىڭدىن (يەنى ئىنساندىن) (ئازابنى دەپئى قىلىدىغان) ھېچ كۈچ ۋە ياردەمچى يوقتۇر﴿10﴾.

اللە تائالانىڭ (ئىنساننىڭ اللە تائالانىڭ يولىغا قويغان تۈزۈملىرى بىلەن قورشالغانلىقى بىلەن) قەسەم قىلغانلىقى توغرىسىدا

اللە تائالا ئاسمان ۋە ئۇنىڭدا بار بولغان ماڭغۇچى يۇلتۇزلار بىلەن قەسەم قىلىپ مۇنداق دېدى: **﴿ئاسمان بىلەن، تارىق (يەنى كېچىدە ئاشكارا بولغۇچى يۇلتۇز) بىلەن قەسەم قىلىمەن﴾.**

﴿**تارىقنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسەن؟**﴾ اللّٰه تائالا تارىقنىڭ قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى بايان قىلىپ مۇنداق دېدى: ﴿**ئۇ يورۇق يۇلتۇزدۇر**﴾ قەتادە ۋە باشقىلار: تارىق كېچىدە كۆرۈنۈپ كۈندۈزدە يوشۇرۇنۇۋالىدىغان يۇلتۇزلاردۇر، دېدى.

﴿**ئۇ يورۇق يۇلتۇزدۇر**﴾ ئىبنى ئابباس: ئۇ نۇر چاچقۇچى يۇلتۇزدۇر، دېدى. ئىكرىمە: ئۇ نۇر چاچقۇچى ۋە شەيتاننى كۆيدۈرگۈچى يۇلتۇزدۇر، دېدى.

﴿**ھەر بىر ئادەم بىلەن (شۇ ئادەمنى) ساقلىغۇچى (پەرىشتە) بار**﴾ يەنى ھەر بىر جانغا اللّٰه تائالا تەرىپىدىن قويۇلغان، ئۇنى بالا قازالاردىن ساقلايدىغان بىر ساقلىغۇچى باردۇر. اللّٰه تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېدى: ﴿ھەربىر ئادەمنىڭ ئالدى ـ كەينىدە اللّٰه نىڭ ئەمرى بويىچە ئۇنى قوغدايدىغان نۆۋەتچى پەرىشتىلەر بار﴾[1].

ئىنساننىڭ يارىتىلغان ماددىسى بولسا، اللّٰه تائالانىڭ ئۇنى قايتا يارىتىشقا قۇدرىتىنىڭ بارلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرىدىغان بىر پاكىت ئىكەنلىكى توغرىسىدا

﴿**ئىنسان نېمىدىن يارىتىلغانلىقىغا قارىسۇن**﴾ بۇ، ئىنسانغا ئۇنىڭ ئەسلى يارىتىلغان ماددىسىنىڭ ناھايىتى ئاددىي بىر نەرسە ئىكەنلىكىنى ئەسكەرتىشتۇر ۋە ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ قايتا تىرىلدۈرۈلىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلغۇزۇشتۇر. چۈنكى، ئىنساننى دەسلەپ يارىتىشقا قادىر بولغان اللّٰه تائالا ئۇنى قايتا تىرىلدۈرۈشكە ئەلۋەتتە قادىردۇر. بۇ ھەقتە اللّٰه تائالا مۇنداق دېدى: ﴿مەخلۇقاتنى دەسلەپتە (يوقتىن) بار قىلىدىغان، ئاندىن ئۇنى (ئۆلگەندىن كېيىن) تىرىلدۈرىدىغان اللّٰه ئەنە شۇدۇر، ئۇ (يەنى مەخلۇقاتنى تىرىلدۈرۈش) اللّٰه غا (ئۇنى دەسلەپتە يوقتىن بار قىلغانغا قارىغاندا) ئوڭايدۇر﴾[2]

﴿**ئۇ ئېتىلىپ چىققۇچى مەنىيدىن يارىتىلدى**﴾ يەنى مەنىي ئەر ـ ئاياللاردىن ئېتىلىپ چىقىدۇ. شۇنىڭ بىلەن اللّٰه تائالانىڭ ئىزنى بىلەن ئۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىدىن بالا تۇغۇلىدۇ. شۇڭا اللّٰه تائالا مۇنداق دېدى: ﴿**ئۇ مەنىي ئومۇرتقا بىلەن قوۋۇرغا سۆڭەكلىرىنىڭ ئارىسىدىن چىقىدۇ**﴾ يەنى ئۇ مەنىي ئەرنىڭ ئومۇرتقىسىدىن، ئايالنىڭ ئىككى كۆكسىنىڭ ئاستىدىن ئېتىلىپ چىقىدۇ. بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى ھەققىدە شەبىب ئىبنى بەشەر ۋە ئىكرىمە ئىبنى ئابباسنىڭ: ئەرنىڭ ئومۇرتقىسىدىن، ئايالنىڭ كۆكسى ئاستىدىن چىققان مەنىنىڭ رەڭگى سېرىق، سۇيۇق بولىدۇ. بالا مۇشۇ سۇيۇق مەنىيدىن بولىدۇ، دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلدى.

﴿**شەك ـ شۈبھىسىزكى، اللّٰه ئۇنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە (يەنى تىرىلدۈرۈشكە) قادىردۇر**﴾ يەنى شەك ـ شۈبھىسىزكى، اللّٰه تائالا ئېتىلىپ چىققان مەنىيدىن يارىتىلغان مۇشۇ ئىنساننى قىيامەت كۈنى قايتا تىرىلدۈرۈشكە ئەلۋەتتە قادىردۇر. چۈنكى، ئىنساننى دەسلەپ يارىتىشقا قادىر اللّٰه ئۇنى قايتا تىرىلدۈرۈشكە ئەلۋەتتە قادىردۇر. اللّٰه تائالا (ئۆزىنىڭ ئىنساننى قايتا يارىتىشقا قادىر ئىكەنلىكىنى كۆرسەتكەن) مۇشۇنىڭغا ئوخشاش دەلىل ـ پاكىتلارنى قۇرئاننىڭ ئىچىدە بىر نەچچە ئورۇندا بايان قىلدى.

---

[1] سۈرە رەئد 11 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە رۇم 27 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

ئىنساننىڭ قىيامەت كۈنى ھېچنېمىگە قادىر ئەمەسلىكى ۋە ئۇنىڭغا (ھېچبىر) ياردەمچىمۇ قىلىنمايدىغانلىقى توغرىسىدا

﴿**سىرلار ئاشكارا قىلىنىدىغان كۈندە (يەنى قىيامەتتە)**﴾ يەنى قىيامەت كۈنىدە بارلىق سىرلار ئاشكارا قىلىنىدۇ. بۇ ھەقتە ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىم ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇئەنھۇمادىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «(قىيامەت كۈنى) ھەر بىر خىيانەتچىنىڭ ساغرىسىغا بىر بايراق قادىلىپ: مانا بۇ پالانىنىڭ بالىسى پالانىنىڭ خىيانىتى، دېيىلىدۇ».

﴿**ئۇنىڭدىن (يەنى ئىنساندىن) (ئازابنى دەپئى قىلىدىغان) ھېچ كۈچ ۋە ياردەمچى يوقتۇر**﴾ يەنى قىيامەت كۈنى ئىنسان الله تائالانىڭ ئازابىدىن ئۆزىنى ئۆزى قۇتۇلدۇرالمايدۇ ۋە ئۇنىڭغا باشقا بىرسى ياردەممۇ بېرەلمەيدۇ.

* * * * * * *

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلرَّجْعِ ﴿١١﴾ وَٱلْأَرْضِ ذَاتِ ٱلصَّدْعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُۥ لَقَوْلٌ فَصْلٌ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِٱلْهَزْلِ
﴿١٤﴾ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهِّلِ ٱلْكَٰفِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًۢا ﴿١٧﴾

يامغۇرلۇق بۇلۇت بىلەن قەسەمكى﴿11﴾. يېرىلىپ (گىيالارنى ئۈندۈرۈپ بېرىدىغان) زېمىن بىلەن قەسەمكى﴿12﴾. قۇرئان شەك ـ شۈبھىسىز (ھەق بىلەن باتىلنى ئايرىغۇچى) سۆزدۇر﴿13﴾. ئۇ چاقچاق ئەمەستۇر﴿14﴾. ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار) (قۇرئاننى يوققا چىقىرىش ئۈچۈن) ھەقىقەتەن ھىيلە ـ مىكىر ئىشلىتىدۇ﴿15﴾. مەن ئۇلارنىڭ ھىيلە مىكرىگە تاقابىل تۇرىمەن﴿16﴾. (ئى مۇھەممەد!) كاپىرلارنىڭ ھالاك بولۇشىغا ئالدىرىمىغىن، ئۇلارغا ئازراق مۆھلەت بەرگىن (ئۇزاققا قالماي ئۇلارغا قانداق قىلىدىغانلىقىمنى كۆرىسەن﴿17﴾.

قۇرئاننىڭ ھەق ئىكەنلىكى ۋە ئۇنىڭغا قارشى چىققانلارنىڭ مات بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

﴿**يامغۇرلۇق بۇلۇت بىلەن قەسەمكى**﴾ ئىبنى ئابباس بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى: يامغۇرلۇق ئاسمان بىلەن قەسەمكى دېگەنلىك بولىدۇ، دېدى. ئۇ يەنە بىر رىۋايەتتە: بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى يامغۇرلۇق بۇلۇت بىلەن قەسەمكى دېگەنلىك بولىدۇ، دېدى. يەنە بىر رىۋايەتتە بولسا: بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى، ئارقىمۇئارقا يامغۇر ياغدۇرۇپ تۇرىدىغان ئاسمان بىلەن قەسەمكى دېگەنلىك بولىدۇ، دېدى. بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى ھەققىدە قەتادە: ئۇ ھەر يىلى بەندىلەرنىڭ رىزقلىرىنى ئېلىپ كېلىدىغان بۇلۇتتۇر. ئەگەر ئۇ بۇلۇت شۇنداق قىلماي قالسا ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ ماللىرى ھالاك بولاتتى، دېدى.

﴿**يېرىلىپ (گىيالارنى ئۈندۈرۈپ بېرىدىغان) زېمىن بىلەن قەسەمكى، قۇرئان شەك ـ شۈبھىسىز (ھەق بىلەن باتىلنى ئايرىغۇچى) سۆزدۇر**﴾ ئىبنى ئابباس بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى: قۇرئان ھەق سۆزدۇر، دېگەنلىك بولىدۇ، دېدى. بۇ ھەقتە قەتادىمۇ شۇنداق دېدى. باشقىلار بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى: قۇرئان ئادىل بىر ھۆكۈم كىتابىدۇر دېگەنلىك بولىدۇ، دېدى.

﴿**ئۇ چاقچاق ئەمەستۇر**﴾ يەنى ئۇ ھەقىقەتتۇر، ئەمەلىيەتتۇر.

ئاندىن الله تائالا كاپىرلارنىڭ قۇرئاننى ئىنكار قىلىدىغانلىقىدىن ۋە ئۇنىڭ يولىدىن توسىدىغانلىقىدىن خەۋەر بېرىپ مۇنداق دېدى: ﴿**ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار) (قۇرئاننى يوققا چىقىرىش**

www.munber.org

ئۇچۇن) ھەقىقەتەن ھىيلە ـ مىكىر ئىشلىتىدۇ﴾ يەنى ئۇلار كىشىلەرنى قۇرئاننىڭ قارشىسىغا چاقىرىش ئۇچۇن ئۇلارغا ھىيلە ـ مىكىر ئىشلىتىدۇ.

﴿(ئى مۇھەممەد!) كاپىرلارنىڭ ھالاك بولۇشىغا ئالدىرىمىغىن﴾ يەنى ئۇلارغا مۆھلەت بەرگىن ۋە ئۇلارنىڭ ھالاك بولۇشىغا ئالدىراپ كەتمىگىن.

﴿ئۇلارغا ئازراق مۆھلەت بەرگىن (ئۇزاققا قالماي ئۇلارغا قانداق قىلىدىغانلىقىمنى كۆرىسەن)﴾ يەنى ئۇلارغا ئازراق مۆھلەت بەرگىن. ئۇزاققا قالماي ئۇلارغا كەلگەن ئازاب، جازا ۋە ھالاكەتنى كۆرىسەن. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېدى: ﴿ئۇلارنى (دۇنيادىن) ئازغىنا (مۇددەت) بەھرىمەن قىلىمىز، ئاندىن ئۇلارنى قاتتىق ئازابنى (تېتىشقا) مەجبۇرلايمىز﴾[1].

الله تائالاغا شۈكۈرلەر بولسۇن. شۇنىڭ بىلەن سۈرە تارىقنىڭ تەپسىرى تۈگىدى.

[1] سۈرە لوقمان 24 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org